

Igazoltatás, avagy rendőröké a világ?

Kutatási terv diszkriminációtesztelésre

Hetyési Krisztina
Horváth Gergely
Horváth Nóra
Huszár András Márton
Kajtár Bálint

2009. november

Témaválasztás, a kutatási kérdés relevanciája

- Rendőri igazoltatás: több kutatás is foglalkozik a magyar rendőrök igazoltatási eljárásával.
- E kutatások arról számolnak be, hogy gyalogos igazoltatás során a rendőrök nagyobb valószínűséggel állítanak meg romákat, fiatalokat, és férfiakat.

Kutatási kérdés és a hipotézis

- Valóban diszkriminálják-e a rendőrök a romákat és a fiatalokat az igazoltatandó személyek kiválasztásakor?
- Hipotézisünk: a rendőrök elsősorban roma származás, ill. életkor alapján diszkriminálnak. (A romákat, ill. a fiatalokat nagyobb valószínűséggel állítják meg.)

Hipotézis indoklása

Hipotézisünket az előkutatásra alapozva állítottuk föl:

- szakirodalom,
- rendőr informátor megkérdezése,
- személyes megfigyelések és tapasztalatok.

Védett tulajdonságok

- Etnikai kisebbséghez való tartozás: a romákat nagyobb arányban igazoltatják.
- Életkor: a fiatalokat nagyobb valószínűséggel állítják meg (18–29 éves közötti tesztszemélyek).

Vizsgálni kívánt sokaság

- A budapesti közterületeken szolgálatot ellátó gyalogos rendőrjárőrök.
- Kutatásunkban az igazoltatási jogkörrel rendelkező hatóságok közül csak a rendőröket vizsgáljuk, a vám- és pénzügyőrökkel, mezőőrökkel stb. nem foglalkozunk.

Mintavétel

- 5 helyszín:
 - Blaha Lujza tér, Nyugati pályaudvar, Moszkva tér, Kálvin tér, Népliget
 - Indoklás:
 - szórakozóhelyek közelsége
 - ebből is következik a fokozott rendőri jelenlét
- Időpont:
 - szerdától szombatig este 9 és hajnali 1 óra közötti időpont
- Így összesen 60 esetünk lesz
 - (4 nap/hét x 5 helyszín x 3 féle teszhelyzet)
- Időtartam: 6 hónap

Elő kutatás

- A témával foglalkozó magyar kutatások eredményeinek áttanulmányozása
- Beszélgetés egy rendőrrel
- Megfigyelések néhány helyszínen az általunk vizsgálni kívánt időpontokban

Teszt- és kontrollszemélyek I.

Mind a teszt-, mind a kontrollszemélyek kétfős csapatokban jelennek meg. Összesen 4 csoporton tesztelünk.

Homogenizáltunk:

- nemre (csak férfiak a tesztelők),
- öltözködésre (ápoltság, feltűnéstől mentes megjelenés, középosztálybeli öltözék),
- viselkedésre (az igazoltatottak valamennyien együttműködő magatartást tanúsítanak és udvariasak).

Teszt- és kontrollszemélyek II.

Teszt személyek

- **Roma fiatalok**
 - 18–29 évesek
 - átlagos testalkat
 - ápoltság megjelenés
 - nem feltűnő, szolid ruha
 - nem kihívó öltözék

Kontroll személyek

- **Nem roma fiatalok**
 - 18–30 évesek
- **Roma középkorúak**
 - 30–49 évesek
- **Nem roma középkorúak**
 - 30–49 évesek
- **Általános jellemzők**
 - átlagos testalkat
 - ápoltság megjelenés
 - nem feltűnő, szolid ruha
 - nem kihívó öltözék

Kísérleti elrendezés

Roma fiatal	Nem roma fiatal	Eredmény
nem igazoltatják	nem igazoltatják	SIKERTELEN
nem igazoltatják	igazoltatják	pozitív diszkrimináció származásra
igazoltatják	igazoltatják	nincs diszkrimináció
igazoltatják	nem igazoltatják	diszkrimináció származásra
Roma fiatal	Roma középkorú	
nem igazoltatják	nem igazoltatják	SIKERTELEN
nem igazoltatják	igazoltatják	pozitív diszkrimináció korra
igazoltatják	igazoltatják	nincs diszkrimináció
igazoltatják	nem igazoltatják	diszkrimináció korra
Roma fiatal	Nem roma középkorú	
nem igazoltatják	nem igazoltatják	SIKERTELEN
nem igazoltatják	igazoltatják	pozitív diszkrimináció korra
igazoltatják	igazoltatják	nincs diszkrimináció
igazoltatják	nem igazoltatják	diszkrimináció származásra és korra

A diszkrimináció mértékének számítási módja

- Származás diszkriminálása
- Életkor diszkriminálása
- Sikertelen helyzeteket nem vesszük figyelembe
- Minden további kimenetet figyelembe veszünk
- „Bruttó diszkriminációs” mérési módszert használunk:

Negatív diszkrimináció – pozitív diszkrimináció

Összes sikeres tesztelés

A tesztkoordinátor szerepköre

- Felkészíti a teszt- és kontrollszemélyeket a tesztelésre
- A helyszínen figyeli és dokumentálja a teszthelyzetek kimeneteleit
- Probléma esetén egy a kutatócsoport által kiállított igazolás felmutatásával közbeavatkozik a rendőri intézkedésbe

Felkészítés a teszthelyzetben való viselkedésre

- Hatóságokkal való együttműködés
- Udvarias viselkedés, a tesztelés során előadandó beszédpanel bemutatása, és arra történő felkészítés (szöveg, beszédstílus)
- Nagyjából azonos, ápoltság megjelenés
- A tesztelés végén meg kell kérdezniük, hogy miért igazoltatták őket a rendőrök

Teszthelyzet

- Cigaretttatekerés: gyanús körülmények (hosszú cigipapír), de a kábítószerrel való visszaélés nem valósul meg
- A rendőröknek ilyen esetben bele kell szagolniuk a cigarettába, és ha nincs bűncselekményre utaló jel, akkor papír szerint nem kell további vizsgálatokat folytatniuk
- Azaz ha a nyilvánvaló esetben további intézkedéseket fogantatosítanak (zsebek kipakoltatása, előállítás), akkor vélhető, hogy a rendőrök diszkriminálnak – az alanyok kinézete miatt

Adatrögzítés

- Koordinátor megfigyelései alapján
- Tesztkérdőív kitöltésével
 - Kiket vetettek alá alaposabb átvizsgálásnak?
 - Mivel indokolták ezt a rendőrök?
 - Milyen volt a rendőrök hangneme az egyes csoportokkal szemben?
 - Milyen személyes benyomásaik voltak az igazoltatás során?
 - Milyen kérdéseket tettek fel nekik a rendőrök?

Etikai problémák

- Előállításnál vagy egyéb rendőri „túlkapásnál” hogyan lehet közbeavatkozni?
- Hogyan reagálnak a rendőrök arra, hogy itt most tesztelik őket, és esetleg felülbírálásban lesz részük?
- A tesztelésben csak nagykorú, érvényes erkölcsi bizonyítvánnyal, valamint érvényes személyazonosító okmányokkal rendelkező személyek vehetnek részt

Köszönjük a figyelmet!